

ZgSp2353-7426/10.12.2018/20.06.2019/30.06.2019/05

Dr Zbigniew Siemak

ORCID 0000-0002-9262-9532

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

Wydział Nauk Społecznych

Zakład Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Dr Wiesław Smolski

ORCID 0000-0002-3966-0060

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

Wydział Nauk Społecznych

Zakład Bezpieczeństwa Wewnętrznego

**BEZPIECZEŃSTWO WŁASNE STUDENTÓW
NIEPAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY
PEDAGOGICZNEJ W BIAŁYMSTOKU.
WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH**

Streszczenie

W artykule zaprezentowano wyniki badań nad bezpieczeństwem własnym studentów Niepaństwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Białymstoku. Badaniami objęto 80 studentów NWSP. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, a do zebrania materiałów źródłowych użyto kwestionariusza ankiety. Tekst obejmuje analizę i interpretację materiału zebranego w czasie badań ankietowych.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo • badania naukowe

**THE SAFETY OF STUDENTS
OF NON-STATE HIGHER PEDAGOGICAL SCHOOL IN BIALYSTOK.
THE SURVEY RESULTS OVERVIEW**

Abstract

The article presents the results of research on the safety of students of Non-State Higher Pedagogical School in Białystok (NWSP). The research included 80 students. The diagnostic survey method has been used in the research based on a questionnaire survey. The article covers an analysis and interpretation of the collected data.

Keywords: safety • scientific research

* * *

W literaturze naukowej nie jest łatwo znaleźć jednoznaczną definicję terminu „bezpieczeństwo”. Bezpieczeństwo można rozważać w wielu aspektach: politologicznym, społecznym, psychologicznym, ale także jako bezpieczeństwo osobiste, zbiorowe, lokalne, międzynarodowe, wewnętrzne, zewnętrzne, socjalne, finansowe, publiczne itd. Bezpieczeństwo stanowi kategorię abstrakcyjną i uniwersalną i jako termin jest używane wyłącznie w teorii oraz w mowie potocznej. W praktycznej działalności podmiotów termin ten zawsze występuje z określeniem wskazującym, kogo personalnie lub jakiego obszaru podmiotowo lub przedmiotowo dotyczy i jest rozpatrywane w trzech podstawowych postaciach:

- jako stan – „stan niezagrożenia, spokoju, pewności”¹,
- jako proces, czyli „ciągła działalność jednostek, społeczności lokalnych, państw czy organizacji międzynarodowych w tworzeniu pożądanego stanu bezpieczeństwa”²,
- oraz jako „naczelna potrzeba, i wartości człowieka oraz grup społecznych a zarazem ich najważniejszy cel”³.

¹ *Słownik języka polskiego* M. Szymczak (red.), t. 1, Warszawa 1981, s. 1.

² *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, R. Jakubczak, J. Flis (red.), Warszawa, 2006, s. 15.

³ J. Stańczyk, *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996, s. 18.

Zapewnienie bezpieczeństwa jako podstawowej potrzeby człowieka należy do podstawowych funkcji państwa jako zorganizowanej struktury. Główną rolę w tym zakresie odgrywają instytucje bezpieczeństwa państwowego, znajdujące swoje umocowanie zarówno w Konstytucji jak i w ustawodawstwie zwykłym.

O tym, że bezpieczeństwo jest bardzo ważne w życiu każdego człowieka świadomi są raczej wszyscy. Na co dzień jednak nikt nie zastanawia się nad jego znaczeniem. Jeśli jednak potrzeba bezpieczeństwa nie zostaje zaspokojona na odpowiednim poziomie, zaczyna się dostrzegać jej niebagatelne znaczenie. Termin „poczucie bezpieczeństwa” pojawia się często w badaniach nad bezpieczeństwem. Zdaniem E. M. Marciniak *„Poczucie jest subiektywnym odczuwaniem różnych stanów, dotyczy nie tylko bezpieczeństwa, ale również np. tożsamości (poczucie własnego istnienia), szczęścia, zadowolenia z życia [...]. Subiektywny charakter poczucia oznacza, że ta sama osoba postrzega i interpretuje dane czynniki względem siebie, jako zagrażające bądź bezpieczne. Wynika to z faktu, że człowiek jest układem poszukującym i przetwarzającym informacje o świecie i własnej osobie. Jego percepcja rzeczywistości zależy nie tylko od informacji napływających ze środowiska zewnętrznego, ale również od wewnętrznych struktur poznawczych oraz zakodowanej w pamięci trwałej wiedzy, zdobytej w procesie uczenia się i myślenia [...]. Sposób patrzenia na rzeczywistość społeczną i innych ludzi zależy od uprzednich doświadczeń, aktualnych celów i potrzeb, od właściwości naszego umysłu i cech osobowości a nawet od doświadczanych w danym momencie stanów emocjonalnych”*⁴. Kontynuując dalej swój tok rozumowania E. M. Marciniak stwierdza, iż (...) *„bezpieczeństwo należy rozumieć jako interakcyjnie spostrzeżaną stabilność, pewność w różnorodnych układach interpersonalnych, której podstawą jest relacja jednostki z otoczeniem. Jednostka spostrzega własne bezpieczeństwo jako skutek relacji z otoczeniem. Funkcjonując w otoczeniu społecznym, człowiek dąży do tego by mógł przewidzieć zachowania innych ludzi. Względna stabilność tych zachowań wpływa na poczucie bezpieczeń-*

⁴ E. M. Marciniak, *Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), Warszawa 2009, s. 58-59.

stwa (...)⁵. Zatem jednostce do bezpieczeństwa jest potrzebne społeczeństwo lub wspólna grupa, w której będzie pełniła jakąś funkcję. Ważne jest także aby umieć odczytywać intencje, schematy ludzkich zachowań, ponieważ „gdy wiemy czego należy oczekiwać od innych czujemy się bezpiecznie”⁶.

Powyższe uwagi wskazują, że poczucie bezpieczeństwa należy rozpatrywać tak w kategorii psychologicznej (interpretacja zachowań innych ludzi w społeczeństwie), jak i społecznej (człowiek permanentnie dąży do bycia akceptowanym przez daną grupę społeczną jak również do realizacji roli społecznej)⁷. Określenie poczucia bezpieczeństwa jest bardzo trudne, ponieważ z jednej strony jest to kategoria złożona i nie łatwo dokonać jej konceptualizacji, a z drugiej jest ona obciążona znacznym subiektywizmem. Przykładem badań nad poczuciem bezpieczeństwa, obciąż-

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

⁷ Rozważania teoretyczne i wyniki badań nad bezpieczeństwem człowieka publikowane są na przykład w: *Bezpieczeństwo człowieka i zbiorowości społecznych*, (red.) W. J. Maliszewski, Bydgoszcz, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, 2005; *Bezpieczeństwo i prawa człowieka w badaniach naukowych i edukacji*, T. 1, *Teoretyczne problemy bezpieczeństwa i praw człowieka*, (red.) R. Rosa, Akademia Podlaska w Siedlcach, Wyższa Szkoła Informatyki w Łodzi, Komisja Badań nad Pokojem PAN, Oddział w Łodzi, Siedlce, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, 2005; *Bezpieczeństwo i prawa człowieka w teoriach i praktyce społecznej początków XXI wieku*, (red.) R. Rosa, R. Matysiuk, Akademia Podlaska, Katedra Pedagogiki Społecznej i Praw Człowieka, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Oddział w Siedlcach, Siedlce, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, 2009; *Bezpieczeństwo i prawa człowieka*, T. 1, *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa i praw człowieka*, (red.) M. Ożóg-Radew, R. Rosa, Siedlce, Akademia Podlaska, 2004; M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczne a bezpieczeństwo państwa*, Kielce, Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, 2009; R. Jakubczak, R. Kalinowski, K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne w erze globalizacji*, Siedlce, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, 2008; Włodzimierz Fehler, *Bezpieczeństwo wewnętrzne współczesnej Polski: aspekty teoretyczne i praktyczne*, Warszawa, Arte, 2012; R. Olszewski, *Bezpieczeństwo współczesnego świata*, Toruń, Adam Marszałek, 2005; *Edukacja – praca – bezpieczeństwo*, (red.) M. Rybakowski, Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Edukacji Techniczno-Informatycznej, Zielona Góra, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2009; *Problemy bezpieczeństwa wewnętrznego i bezpieczeństwa międzynarodowego*, (red.) K. M. Książkowski, Wyższa Szkoła Administracyjno-Społeczna w Warszawie, Warszawa, Wyższa Szkoła Administracyjno-Społeczna, 2009; *Współczesne bezpieczeństwo i zagrożenia w edukacji młodzieży*, (red.) R. Kalinowski, J. Kunikowski, Akademia Podlaska, Siedlce, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, 2010; *Współczesny wymiar bezpieczeństwa w aspekcie zmienności zagrożeń*, (red.) M. Trombski, B. Kosowski, Katowice, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy, 2010.

zonych podmiotowym postrzeganiem bezpieczeństwa, są przedstawione dalej badania ankietowe. W realizowanym projekcie problemy badawcze sformułowano w formie następujących pytań:

1. Jaki jest poziom zadowolenia z życia studentów NWSP i jakie są jego źródła?
2. Jaki jest poziom poczucia bezpieczeństwa studentów NWSP?
3. Jakie czynniki stanowią zagrożenie dla studentów NWSP?
4. Jaka jest ocena bezpieczeństwa na terenie Uczelni w opinii badanych studentów?
5. Jaka jest rola czynników personalno-instytucjonalnych w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa studentów NWSP?

Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz składał się z pięciu bloków tematycznych, w których każdy zawierał stosowną do zagadnienia liczbę pytań zamkniętych. Próbę badawczą stanowiło 80 respondentów. Badania przeprowadzono wśród studentów NWSP z kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Ankietowanie miało miejsce w miesiącach marzec i kwiecień 2018 r. Dane badanych przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka socjodemograficzna badanych

Lp.	Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
			Razem	%
1	Płeć	Kobieta	36	45%
		Mężczyzna	44	55%
2	Miejsca zamieszkania	Wieś	30	37,5%
		Małe miasto (do 100 tys. mieszkańców)	17	21,25%
		Duże miasto (powyżej 100 tys. mieszkańców)	33	41,25%
3	Sytuacja materialna rodziny	Bardzo trudna	5	6,25%
		Trudna	-	-
		Przeciętna	20	25%
		Dobra	35	43,75%
		Bardzo dobra	20	25%

Lp.	Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
			Razem	%
4	Wyniki nauki	Wysokie	22	27,5%
		Dobre	47	58,75%
		Przeciętne	11	13,75%
		Słabe	-	-

Źródło: badania własne.

W badanej grupie przeważali mężczyźni. Respondenci pochodzili z dużego miasta, chociaż prawie taka sama grupa zamieszkuje wieś. Sytuacja materialna badanych jest dobra, ale po 25% osób ocenia ją jako bardzo dobrą i przeciętną. Badana grupa osiąga raczej dobre wyniki w nauce.

Analiza wyników badań własnych

Zadowolenie z życia i jego źródła

Istotny element składowy poczucia bezpieczeństwa stanowi subiektywne odczucie zadowolenia z własnej egzystencji. W sytuacji zagrożenia zachodzą w człowieku reakcje psychiczne manifestowane obawą, podenerwowaniem, a w efekcie automatycznym spadkiem poziomu zadowolenia z życia.

Tabela 2. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Czy jest Pan/Pani ogólnie zadowolony/a z życia?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Bardzo zadowolony	22	27,5%
2.	Raczej zadowolony	41	51,25%
3.	Średnio zadowolony	17	21,25%
4.	Raczej niezadowolony	-	-
5.	Bardzo niezadowolony	-	-
6.	Trudno powiedzieć	-	-

Źródło: badania własne.

Wszystkie odpowiedzi znajdują się w obszarze pozytywnym, co jest optymistycznym aspektem sondażu. Znaczna część respondentów 51,25% stwierdziła, że jest raczej zadowolona z życia. Nieco mniej, bo 27,5% osób zadeklarowało stanowisko o bardzo wysokim poziomie zadowolenia. Średnio zadowolonych jest ponad 21% (Tabela 2).

Tabela 3. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Kto/co jest największym źródłem Pana/Pani zadowolenia z życia? (Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi)

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Sytuacja materialna rodziny	37	28%
2.	Stosunki panujące w rodzinie	51	39%
3.	Koledzy (koleżanki) z osiedla	9	7%
4.	Koledzy (koleżanki) z Uczelni	5	3,5%
5.	Nauka szkolna	3	2,5%
6.	Możliwość korzystania z internatu, gier komputerowych itp.	2	2%
7.	Możliwość rozwijania zainteresowań	13	10%
8.	Perspektywy dalszej nauki (pracy)	10	8%
	Razem	130	

Źródło: badania własne.

Z katalogu ośmiu skategoryzowanych odpowiedzi ankietowany mógł wybrać maksymalnie trzy. Znaczna część badanych źródeł swojego zadowolenia z życia upatrywała w „stosunkach panujących w rodzinie”, „sytuacji materialnej rodziny” i „możliwości rozwijania zainteresowań”. W niewielkim zakresie zaznaczano „kolegów (koleżanek) ze szkoły”, „naukę szkolną”, i „możliwość korzystania z internatu, gier komputerowych itp.” (Tabela 3).

Poczucie bezpieczeństwa

Jakość funkcjonowania jednostki w większej zbiorowości w bardzo dużym stopniu jest uzależniona od subiektywnego od-

czucia bezpieczeństwa w miejscu przebywania. Na poziom bezpieczeństwa wpływają relacje z ludźmi, z którymi jednostka obcuje (wzajemne zaufanie, w tym także zaufanie społeczne do instytucji, służb), komfort i swoboda przebywania w miejscach publicznych. Poczucie bezpieczeństwa studenta NWSP określano za pomocą dwóch pytań: pierwsze dotyczyło ogólnego poczucia bezpieczeństwa, a drugie poczucia bezpieczeństwa w poszczególnych miejscach przebywania (Tabele 4 i 5).

Tabela 4. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Czy Pan/Pani ogólnie czuje się bezpiecznie?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Zdecydowanie tak	32	40%
2.	Raczej tak	48	60%
3.	Raczej nie	-	-
4.	Zdecydowanie nie	-	-
5.	Trudno powiedzieć	-	-

Źródło: badania własne.

32 (40%) respondentów czuje się „zdecydowanie” bezpiecznie. Jednak znacznie więcej, bo 48 osób, co stanowi 60% ogółu badanych, „tylko raczej tak”. Generalnie uczestnicy badania czują się bezpiecznie, ale w różnym stopniu (Tabela 4).

Tabela 5. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Jak bezpiecznie Pan/Pani czuje się w każdym z podanych miejsc (środowisk)?

Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
		Razem	%
W domu rodzinnym	Zdecydowanie tak	61	76,25%
	Raczej tak	19	23,75%
	Raczej nie	-	-
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	-	-

Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
		Razem	%
W Uczelni	Zdecydowanie tak	49	61,25%
	Raczej tak	28	35%
	Raczej nie	1	1,25%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	2	2,5%
W swoim miejscu zamieszkania (osiedle, dzielnica itp.)	Zdecydowanie tak	34	42,5%
	Raczej tak	42	52,5%
	Raczej nie	4	5%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	-	-
W miejscach organizacji imprez masowych (kina, koncerty, stadiony)	Zdecydowanie tak	11	13,75%
	Raczej tak	44	55%
	Raczej nie	21	26,25%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	4	5%
W parkach (na skwerach) itp.	Zdecydowanie tak	20	25%
	Raczej tak	40	50%
	Raczej nie	15	18,75%
	Zdecydowanie nie	2	2,5%
	Trudno powiedzieć	3	3,75%
W środkach komunikacji (autobusy, pociągi itp.)	Zdecydowanie tak	16	20%
	Raczej tak	49	61,25%
	Raczej nie	10	12,5%
	Zdecydowanie nie	3	3,75%
	Trudno powiedzieć	2	2,5%

Źródło: badania własne.

W świetle uzyskanych wyników, przy zsumowaniu poziomów „zdecydowanie tak” i „raczej tak” dla 100% badanych osób najbezpieczniejszym miejscem jest ich dom rodzinny. W dalszej kolejności do najbezpieczniejszych miejsc zaliczono Uczelnię 96,25%, własne osiedle 95% i środki komunikacji 81,25%. Pod względem

bezpieczeństwa najgorzej oceniono miejsca organizacji imprez masowych i parki (Tabela 5).

Czynnik stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa

Tabela 6. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Co Pana/Pani zdaniem stanowi dzisiaj największe zagrożenie dla mieszkańców Podlasia? (Proszę wybrać maksymalnie 5 odpowiedzi)

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Wojna	4	1,5%
2.	Bezrobocie	35	14%
3.	Terroryzm	23	9%
4.	Przestępczość pospolita (np. Kradzieże, rozboje)	18	7%
5.	Przestępczość zorganizowana	4	2%
6.	Słaby system opieki zdrowotnej	16	6%
7.	Rozprzestrzenianie broni masowej zagłady	4	1,5%
8.	Niskie dochody z pracy zawodowej	38	15%
9.	Wojna na szczytach władzy w Polsce	10	4%
10.	Zanieczyszczenie środowiska w miejscu mojego zamieszkania	15	6%
11.	Katakлизmy na dużą skalę (trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanu)	6	2%
12.	Perspektywa braku pieniędzy na jedzenie	-	-
13.	Konflikty etniczne w Europie	12	4%
14.	Chuligańskie wybryki na ulicach	8	3%
15.	Działania terrorystyczne w cyberprzestrzeni	9	4%
16.	Duża ilość wypadków na naszych drogach	9	4%
17.	AIDS i inne choroby zakaźne na świecie	8	3%
18.	Narkomania i alkoholizm w polskim społeczeństwie	36	14%
	Razem	255	100%

*Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do liczby próby badawczej N=80, z tego względu, iż badany mógł udzielić więcej niż jednej odpowiedzi. Procent obliczany na podstawie ogólnej liczby odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

Badani uważają, że dla mieszkańców Podlasia największe zagrożenie stanowi sfera zawodowa, która generuje sytuację materialną i ekonomiczną rodziny. Wybór największych zagrożeń dla mieszkańców Podlasia kształtował się na poziomie kilkunastu procent, koncentrując się na: niskich dochodach z pracy zarobkowej, bezrobociu oraz zjawiskach patologii społecznej jak alkoholizm i narkomania. Pozostałe kategorie zagrożeń znajdujące się w przygotowanym katalogu były zaznaczane w niewielkim stopniu, dając jednocyfrowy wynik procentowy (Tabela 6).

Tabela 7. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Co dla Pana/Pani osobiście jest największym źródłem zagrożenia?

Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
		Razem	%
Pogorszenie sytuacji materialnej rodziny	Zdecydowanie tak	27	33,75%
	Raczej tak	38	47,5%
	Raczej nie	15	18,75%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	-	-
Choroby (własne, najbliższych osób)	Zdecydowanie tak	41	51,25%
	Raczej tak	31	38,75%
	Raczej nie	8	10%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	-	-
Kataklizmy (powódzie, pożary, burze, trzęsienia ziemi itp.)	Zdecydowanie tak	24	30%
	Raczej tak	33	41,25%
	Raczej nie	14	17,5%
	Zdecydowanie nie	9	11,25%
	Trudno powiedzieć	-	-
Przemoc (w domu w szkole, w miejscu zamieszkania)	Zdecydowanie tak	24	30%
	Raczej tak	23	28,75%
	Raczej nie	27	33,75%
	Zdecydowanie nie	6	7,5%
	Trudno powiedzieć	-	-

Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
		Razem	%
Przestępczość w miejscu zamieszkania	Zdecydowanie tak	18	22,5%
	Raczej tak	26	32,5%
	Raczej nie	26	32,5%
	Zdecydowanie nie	5	6,25%
	Trudno powiedzieć	5	6,25%
Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	Zdecydowanie tak	25	31,25%
	Raczej tak	30	37,5%
	Raczej nie	20	25%
	Zdecydowanie nie	5	6,25%
	Trudno powiedzieć	-	-
Niezdrowa żywność lub jej brak	Zdecydowanie tak	26	32,5%
	Raczej tak	42	52,5%
	Raczej nie	10	12,5%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	2	2,5%
Różne katastrofy (wypadki samochodowe, wykolejenie pociągu, katastrofy lotnicze itp..)	Zdecydowanie tak	30	37,5%
	Raczej tak	30	37,5%
	Raczej nie	8	10%
	Zdecydowanie nie	10	12,5%
	Trudno powiedzieć	2	2,5%
Brak perspektyw dalszej nauki (pracy)	Zdecydowanie tak	23	28,75%
	Raczej tak	42	52,5%
	Raczej nie	10	12,5%
	Zdecydowanie nie	3	3,75%
	Trudno powiedzieć	2	2,5%
Różne patologie społeczne (narkomania, alkoholizm, patologie seksualne)	Zdecydowanie tak	29	36,25%
	Raczej tak	36	45%
	Raczej nie	8	10%
	Zdecydowanie nie	5	6,25%
	Trudno powiedzieć	2	2,5%

Źródło: badania własne.

Katalog na poziomie „zdecydowanie tak” i „raczej tak” daje następujące wyliczenie w układzie malejącym, czyli od największej liczby wskazań do najmniejszej: choroby własne i najbliższych, niezdrowa żywność, patologie społeczne, pogorszenie sytuacji materialnej rodziny, brak perspektyw dalszej nauki, katastrofy, kataklizmy, zanieczyszczenie środowiska, przemoc i przestępczość (Tabela 7).

Odpowiedzi na pytania zawarte w obszarze poczucie bezpieczeństwa w małym stopniu korelują ze sobą. Respondenci uważają, że dla mieszkańców Podlasia największym zagrożeniem są niskie dochody z pracy zawodowej, a dla siebie osobiście największe zagrożenie upatrują w chorobach własnych i najbliższych. Na drugim miejscu znalazły się odpowiedni bezrobocie i niezdrowa żywność. Dopiero trzecie miejsce można porównywać, ponieważ w jednym i drugim pytaniu respondenci osiągnęli pewną zgodność, typując „narkomanie i alkoholizm” oraz dla siebie – „różne patologie społeczne”.

Bezpieczeństwo na terenie Uczelni

Tabela 8. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Z którymi zjawiskami Pan/Pani styka się lub stykała na terenie Uczelni?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Z zażywaniem klasycznych narkotyków	6	4,5%
2.	Z zażywaniem dopalaczy	3	2,25%
3.	Z używaniem alkoholu przez swoich kolegów	7	5%
4.	Z paleniem papierosów	55	41%
5.	Z aktami przemocy fizycznej studentów wobec siebie	4	3%
6.	Z aktami przemocy fizycznej nauczycieli wobec studentów	1	0,75%
7.	Z wybrykami chuligańskimi	3	2,25%
8.	Z kradzieżami	3	2,25%
9.	Z prostytuowaniem się moich kolegów (koleżanek)	1	0,75%

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
10.	Z przypadkami przemocy seksualnej	-	-
11.	Z przypadkami uzależnienia od Internetu	36	27%
12.	Z przypadkami niedożywienia wśród kolegów (koleżanek)	-	-
13.	Z wrogim nastawieniem studentów wobec nauczycieli	3	2,25%
14.	Z brakiem tolerancji wobec wyznawców innej religii (ateistów)	2	1,5%
15.	Z brakiem tolerancji wobec osób innej narodowości	2	1,5%
16.	Ze skrajnymi sympatiami politycznymi	4	3%
17.	Z hołdowaniem ideą faszystowskim	2	1,5%
18.	Z działalnością sekt religijnych	1	0,75%
19.	Z działalnością ruchów satanistycznych	-	-
	Razem	133	100

*Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do liczby próby badawczej N=80, z tego względu, iż badany mógł udzielić więcej niż jednej odpowiedzi. Procent obliczany na podstawie ogólnej liczby odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

Na terenie Uczelni badani najczęściej stykali się z paleniem papierosów (47%) i przypadkami uzależnienia od Internetu (27%). Pozostałe zjawiska były wskazywane na poziomie procentowym nie przekraczającym liczby 5. Zagrożenia takie jak przemoc seksualna i niedożywienie wśród kolegów (koleżanek) w opinii badanych nie występują (Tabela 8).

Tabela 9. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Jeśli był/a Pan/Pani ofiarą przemocy na terenie Uczelni, to jak często?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Bardzo często	-	-
2.	Często	-	-
3.	Czasami	-	-

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
4.	Sporadycznie	2	2,5%
5.	Nie byłem wcale	78	97,5%

Źródło: badania własne.

W świetle przedstawionych odpowiedzi wynika, że na terenie Uczelni sporadycznie przemocy doświadczyło jedynie 2,5% badanych (Tabela 9).

Tabela 10. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Z jakimi formami przemocy Pan/Pani zetknął/zetknęła się najczęściej na terenie Uczelni? Proszę wybrać maksymalnie 5 odpowiedzi.

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Przezywanie	13	23%
2.	Wyśmiewanie	23	40,25%
3.	Wymuszanie pieniędzy	-	-
4.	Pobicia i inne formy przemocy fizycznej	-	-
5.	Przemoc seksualna	-	-
6.	Rozboje	-	-
7.	Zabieranie (niszczenie) różnych rzeczy	-	-
8.	Przymuszanie do robienia różnych rzeczy	1	1,75%
9.	Kradzieże pieniędzy, rzeczy osobistych	2	3,5%
10.	Kłamstwa w celu oczernienia innych osób	18	31,5%
	Razem	57	100

Źródło: badania własne.

Do najczęstszych form przemocy zaliczono: wyśmiewanie, kłamstwa w celu oczernienia innych osób i przezywanie (Tabela 10).

Tabela 11. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Jak często akty przemocy i inne przejawy patologii są Pana/Pani zdaniem zgłaszane przez studentów nauczycielom?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Bardzo często	4	7,5%
2.	Często	7	13%
3.	Czasami	2	3,5%
4.	Sporadycznie	15	28%
5.	Nie są zgłaszane wcale	25	48%
	Razem	53	100

Źródło: badania własne.

Według prawie połowy badanych akty przemocy i inne przejawy patologii nie są wcale zgłaszane. 28% respondentów uważa, że akty przemocy są zgłaszane nauczycielom sporadycznie. Jednak 13% studentów jest zdania, że informacja o aktach przemocy dociera do nauczycieli często (Tabela 11).

Tabela 12. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Czy reaguje Pan/Pani i jak często na akty przemocy i inne przejawy patologii w Uczelni?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Zawsze	26	32,5%
2.	Bardzo często	12	15%
3.	Często	16	20%
4.	Czasami	4	5%
5.	Sporadycznie	6	7,5%
6.	Nie reaguję wcale	16	20%
	Razem	80	100

Źródło: badania własne.

Nieomal jedna trzecia respondentów twierdzi, że „zawsze” reaguje na akty przemocy i inne przejawy patologii w Uczelni. 20% i 15% osób z badanej grupy podaje, że – odpowiednio – robi to

„często” i „bardzo często”. Równocześnie co piąty student nie reaguje wcale (Tabela 12).

Tabela 13. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Czy Pana/Pani zdaniem władze i nauczyciele robią wszystko, aby zapewnić właściwe warunki bezpieczeństwa w Uczelni?

Lp.	Kategoria wskaźnika	Wyniki badań	
		Razem	%
1.	Zdecydowanie tak	34	42,5%
2.	Raczej tak	32	40%
3.	Raczej nie	5	6,25%
4.	Zdecydowanie nie	3	3,75%
5.	Trudno powiedzieć	6	7,5%
	Razem	80	100

Źródło: badania własne.

Na poziomie wskazań pozytywnych wypowiedziało się 82,5% badanych, uważając, że władze uczelni i nauczyciele robią wszystko, aby zapewnić bezpieczeństwo na terenie szkoły. Negatywne zdanie na ten temat miało 10% respondentów, a niezdecydowanych było 7,5% grupy (Tabela 13).

Osoby i instytucje mające wpływ na subiektywne odczucie bezpieczeństwa

Tabela 14. Zestawienie odpowiedzi do pytania: Kto/jaka instytucja ma wpływ na Pana/Pani poczucie bezpieczeństwa?

Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań	
		Razem	%
Rodzice	Zdecydowanie tak	46	57,5%
	Raczej tak	28	35%
	Raczej nie	4	5%
	Zdecydowanie nie	-	-
	Trudno powiedzieć	2	2,5%

Nazwa wskaźnika	Nazwa kategorii	Wyniki badań		
		Razem	%	
Nauczyciele Uczelni)	(Władze	Zdecydowanie tak	21	26,25%
		Raczej tak	33	41,25%
		Raczej nie	16	20%
		Zdecydowanie nie	-	-
		Trudno powiedzieć	10	12,5%
Koledzy (koleżanki)		Zdecydowanie tak	19	23,75%
		Raczej tak	33	41,25%
		Raczej nie	24	30%
		Zdecydowanie nie	-	-
		Trudno powiedzieć	4	5%
Policja		Zdecydowanie tak	38	47,5%
		Raczej tak	36	45%
		Raczej nie	2	2,5%
		Zdecydowanie nie	-	-
		Trudno powiedzieć	4	5%
Straż Miejska (gminna)		Zdecydowanie tak	15	18,75%
		Raczej tak	30	37,5%
		Raczej nie	16	20%
		Zdecydowanie nie	4	5%
		Trudno powiedzieć	15	18,75%
Władze miasta (powiatu, gminy)		Zdecydowanie tak	9	11,25%
		Raczej tak	33	41,25%
		Raczej nie	10	12,5%
		Zdecydowanie nie	8	10%
		Trudno powiedzieć	10	12,5%

Źródło: badania własne.

Według uzyskanych wskazań w układzie malejącym kolejność osób i instytucji, których działalność wpływa na subiektywne odczucie bezpieczeństwa studentów jest następująca (Tabela 14):

1. Policja i rodzice,
2. nauczyciele,
3. koleżanki i koledzy,
4. Straż Miejska,
5. władze miasta.

Podsumowanie

Zaprezentowane wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów NWSP składają się na spójny obraz stanu poczucia bezpieczeństwa. Są one próbą wskazania najistotniejszych dystraktorów oraz zasadniczych nurtów zapobiegania i przeciwdziałania zjawiskom, które w pośredni bądź bezpośredni sposób wpływają na poczucie bezpieczeństwa wśród studentów NWSP na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Analiza zebranego materiału pozwala na sformułowanie wniosków realizujących odpowiedzi na pytania badawcze.

Jaki jest poziom zadowolenia z życia studentów NWSP i jakie są jego źródła?

Poziom zadowolenia z życia jest stosunkowo wysoki, a największym źródłem zadowolenia dla studentów NWSP są stosunki panujące w rodzinie i jej sytuacja materialna.

Jaki jest poziom poczucia bezpieczeństwa studentów NWSP?

Ogólne poczucie bezpieczeństwa studentów NWSP kierunku BW jest wysokie⁸, przy czym najbezpieczniej badani czują się w domu rodzinnym i w Uczelni.

Jakie czynniki stanowią zagrożenie dla studentów NWSP?

Za czynniki największego zagrożenia dla mieszkańców Podlasia zostały uznane niskie dochody z pracy zarobkowej oraz bezrobocie, ale dla siebie osobiście badani najbardziej boją się chorób, niezdrowej żywności różnych patologii społecznych.

Jaka przedstawia się stan bezpieczeństwa na terenie Uczelni w opinii badanych studentów?

⁸ Według badań przeprowadzonych przez CBOS w kwietniu 2017 r. poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców Polski wynosiło 89%. Natomiast w przeszłości w 1987 r. – 75% społeczeństwa uważało Polskę za kraj bezpieczny, w 1996 r. – 21%, w 2001 r. – tylko 18% a w 2004 – 33% i w 2012 – 66%.

Na terenie Uczelni powszechne jest palenie papierosów i w mniejszym stopniu uzależnienie od Internetu. Większość ankietowanych nie była do tej pory ofiarą przemocy, ale w związku z nauką w Uczelni szeroko występują takie jej formy jak wyśmiewanie, kłamstwa w celu oczernienia i przezywanie. Sytuacje takie, jeśli mają miejsce najczęściej nie są zgłaszane lub tylko sporadycznie są zgłaszane nauczycielom. Studenci reagują na wszelkie akty przemocy osobiście, wspomagając władze Uczelni i nauczycieli, którzy robią wszystko, aby zapewnić właściwe warunki bezpieczeństwa w Uczelni.

Jaka jest rola czynników personalno-instytucjonalnych w kształtowaniu się poczucia bezpieczeństwa studentów NWSP?

Największym zaufaniem i skutecznością w działaniach na rzecz bezpieczeństwa ankietowani darzą Policję i rodziców, a najmniejszym organy samorządowe.

Uzyskane wnioski, zgadzają się w znacznej mierze z wcześniejszymi badaniami prowadzonymi przez Zakład Bezpieczeństwa Wewnętrznego Niepaństwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Białymstoku⁹.

Bibliografia

1. *Bezpieczeństwo ludności województwa podlaskiego. Studium z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego*, A. Urbanek (red.), Białystok 2014, ss. 524, ISBN 978-83-936989-7-4.
2. *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, R. Jakubczak, J. Flis (red.), Warszawa, 2006, ss. 512, ISBN 9788311122420.
3. Marciniak E. M., *Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa [w:] Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), Warszawa 2009, ss. 365, ISBN 987-83-7151-846-1.
4. *Słownik języka polskiego*, M. Szymczak (red.), t. 1, Warszawa 1981.
5. Stańczyk J., *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996, ISBN 9788386759132.

⁹ Zob. *Bezpieczeństwo ludności województwa podlaskiego. Studium z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego*, A. Urbanek (red.), Białystok 2014, s. 489-494.